LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av prover från kanalgatan mellan Ulfsparregatan och östra torget i Jönköping, Småland

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2024

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2024). *Dendrokronologisk analys av prover från kanalgatan mellan Ulfsparregatan och östra torget i Jönköping, Småland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2024:49). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Download date: 09. Nov. 2026

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

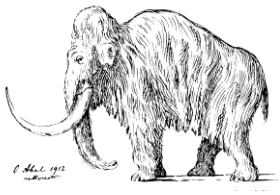

19 Juni 2024

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2024:49
Anton Hansson & Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV PROVER FRÅN KANALGATAN, MELLAN ULFSPARREGATAN OCH ÖSTRA TORGET I JÖNKÖPING, SMÅLAND

Uppdragsgivare: Jönköpings läns museum, Dag Hammarskjölds plats 2, Box 2133, 550 02 Jönköping. (Kontaktperson: Susanne Haltiner Nordström, susanne.nordstrom@jkpglm.se)

Område: Jönköping **Prov nr:** 41809-41821 **Antal sågprov:** 13

Dendrokronologiskt objekt: Bottenkonstruktion (41809), Stolpe (41810), Rustbädd (41811), Ursprunglig palissad/spont (41812-41817), Träkista (41818-41819), Stående stock (41820-41821)

Resultat:

Dendro nr:	Provnr;	Träd-slag	Antal år (3 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års-ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Kommentarer; (vågat dateringsförslag inom parantes)
41809	DP1	Tall	49; 2	Sp 32, Nära W	(1881)		(1881-1886)
41810	DP2	Tall	10; 2	W	Ej datering		
41811	DP3	Tall	145+~3	Sp 58, Nära W	1661	**1664-1669**	
41812	DP4	Tall	46+ew	Sp 30, W	1617	**Sommar 1618**	
41813	DP5	Tall	50	Sp 29, W	1619	**V 1619/20**	
41814	DP6	Tall	51	Sp 28, W	1620	**V 1620/21**	
41815	DP7	Tall	56	Sp 34, W	(1620)		(V 1620/21)
41816	DP8	Tall	103: 2	Sp 61, W?	1620	**1620-1622**	(V 1620/21)
41817	DP9	Tall	39	Sp 31, W	1620	**V 1620/21**	
41818	DP685	Tall	69	Sp 49, W	1826	**V 1826/27**	
41819	DP686	Tall	95	Sp 55, W	1826	**V 1826/27**	
41820	DP687	Tall	29; 2	Sp 23, W	1620	**V 1620/21**	
41821	DP688	Tall	46; 2	Sp 31, W	1620	**V 1620/21**	

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Prov 41809-41810 har ej säkert gått att datera. Prov 41809 uppvisar dock viss korrelation mot år 1881 som inte motsvarar de krav vi ställer för en säker datering. Om denna svaga korrelation är korrekt skulle det innebära att avverkning skett någon gång 1881-1886.

Virket till prov 41811 har avverkats någon gång **1664-1669** vilket tyder på att rustbädden är anlagd under andra halvan av 1660-talet. Virket korrelerar högt mot virke från kvarteret Ciselören i Eksjö, men korrelationen mot virke med ursprung i Västergötland är svagt. Detta tyder på att virket är relativt **lokalt avverkat, men hämtat snarare öster än väster om Jönköping**.

Den ursprungliga palissaden/sponten (prov 41812-41817) innehåller virke som är avverkat **sommaren 1618, vinterhalvåret 1619/20 samt vinterhalvåret 1620/21**. Prov 41816 har en ej helt säker vankant varpå virket säkert har avverkats **någon gång 1620-1622**, mest troligt vinterhalvåret 1620/21. Ett prov, 41815, har ej helt säkert gått att datera. Provet uppvisar relativt hög statistisk och visuell korrelation mot år 1620, men det går inte att helt utesluta att virket är avverkat fyra år tidigare, vinterhalvåret 1616/17. Den inbördes korrelationen mellan proverna i palissaden är svag vilket tyder på att virket inte kommer från ett och samma skogsområde. Prov 41812 samt 41817 korrelerar högt mot virke från kvarteret Ansvaret i Jönköping vilket tyder på att virket är hämtat från de sydöstra delarna av Västergötland. Prov 41813, 41814 samt 41816 uppvisar höga korrelationer mot prov från Skedshult (41813-814), i kustlandet vid gränsen mellan Östergötland och Småland samt Dackegården (41816), ursprungligen från Uranäs socken 130 km sydost om Jönköping. **Sammanvägt tyder detta på att virke till den ursprungliga palissaden/sponten har hämtats från åtminstone tre olika källområden**.
Virket till prov 41818-41819, från en träkista har avverkats **vinterhalvåret 1826/27**. Virket korrelerar väl mot tidigare undersökta prover från Västergötland och Eksjö-området vilket tyder på att virket är **relativt lokalt avverkat**, ca 50 km radie sett från Jönköping.
Virket till 41820-41821, två stående stolpar som ej hör till samma kontext, har avverkats **vinterhalvåret 1620/21**, samtida med den ursprungliga palissaden/sponten. Virket korrelerar högt mot prov från kvarteret Ansvaret vilket tyder på att virket är hämtat från de **sydöstra delarna av Västergötland**.

Beskrivning av tabellen ovan
”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.
”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.
I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.
”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17±7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.
”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.
”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Vid extern kommunikation av resultaten i den här rapporten önskas omnämnande av laboratoriet.

Vid referens till rapporten: *Hansson, A. & Linderson, H. 2024. Dendrokronologisk analys av prover från Kanalgatan, mellan Ulfsparregatan och Östra Torget i Jönköping, Småland. Nationella laboratoriet för vedanatomi och dendrokronologi rapport 2024:49. Lund: Lunds universitet.*